

การแก้ปัญหามลพิษของไทยยุคประชาคมอาเซียนเชิงพุทธบูรณาการ

พระครูสังฆรักษ์โพธิพงษ์ โพธิสาโร (เป่าสม)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

บทคัดย่อ

ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็น ประชาคมอาเซียน ซึ่งการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน มีการเชื่อมต่อกันเสมือนหนึ่งว่าอาเซียนเป็นพรมแดน เดียวกัน จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในภูมิภาค ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เมื่ออาเซียนรวม เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้าย สินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือภายในภูมิภาค อาเซียนได้อย่างเสรี อาจมีการนำเข้า-ส่งออกสินค้าหรือ วัตถุดิบที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐาน การผลิตสินค้าหรือประกอบกิจการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ตลาดการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิด น้ำเสียและขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น การขยายตัวของธุรกิจ ด้านคมนาคม การขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพิ่มขึ้น อาจทำให้ปัญหามลพิษทางอากาศเพิ่มขึ้น การเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรฐาน และมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆ ในอาเซียน ทำให้ทราบหลักการและแนวทาง การจัดการสิ่งแวดล้อมในบริบทที่ต่างๆ ของแต่ละประเทศ สมาชิกอาเซียน ซึ่งจะบางส่วนที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น มีการกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศ และน้ำมาตรฐาน การแก้ปัญหามลพิษเชิงพุทธ ควรปรับใช้หลักอริยสัจสี่ไปใช้ให้เหมาะสม คือ รู้ปัญหามลพิษ รู้สาเหตุของการเกิดมลพิษ สามารถป้องกันมลพิษได้ และสามารถนำหลักการและวิธีการที่เหมาะสมไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : การแก้ปัญหามลพิษ, ประชาคมอาเซียน, เชิงพุทธบูรณาการ.

The Solving of Thailand's Population: The period of ASEAN Community by Buddhist Integration

Phrakru Sangkarakpodhipong Bhodhisaro (Poasom)
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Loei Buddhist Collage.

Abstract

Thailand will step into being Asean Community The integration of ASEAN Member States is connected as if ASEAN is one border, will cause changes within the region. Both economic, social and environmental When ASEAN integration Is the same market and production base Resulting in the movement of goods, services, investments and skilled labor within the region ASEAN freely May have import-export products or Raw materials that are not of quality or not standardized Product manufacturing Or operating businesses that do not comply with environmental laws The increasing tourism and tourist markets lead to increased waste and waste water. The expansion of the transportation business, both domestic and international transportation, may increase air pollution. Learning and understanding about the laws, rules, regulations, standards and environmental measures of various countries in ASEAN. Know the principles and guidelines. Environmental management in various contexts Of each country ASEAN member Some parts are similar, for example, air and water quality standards, Buddhist pollution standards. Should apply the Four Noble Truths principles appropriately, to know the pollution problem Know the cause of pollution. Able to prevent pollution and able to apply the principles and methods that are most suitable.

Keywords: The Solving of the Population, The period of ASEAN Community, Buddhist Integration.

1. บทนำ

ความหมายของมลพิษ หมายถึง ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่นๆ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้นที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และหมายความรวมถึง รังสี ความร้อน ผลการศึกษาได้ว่ามลพิษมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสียชีวิต 9 ล้านกรณีทั่วโลกเมื่อปี 2015 โดยเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในประเทศที่มีรายได้ปานกลางถึงต่ำ ขณะที่บังกลาเทศและโซมาเลียได้รับผลกระทบหนักที่สุด ส่วนบรูไนและสวีเดนมีกรณีการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับมลพิษน้อยที่สุด สถิติชี้ว่ามลพิษทางอากาศ คิดเป็น 2 ใน 3 ของกรณีการเสียชีวิตจากมลพิษทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง และมะเร็งปอด (กรมควบคุมมลพิษ, (2536 : 51).

2. สภาพปัญหามลพิษ

มลพิษ เป็นมากกว่าความทำลายด้านสิ่งแวดล้อม แต่เป็นความเสี่ยงที่รุนแรงในวงกว้าง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อหลายแง่มุมของสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ปัญหามลพิษทางอากาศในลุมพินี สังกะเนียสถาน มลพิษทางอากาศมีอันตรายต่อร่างกายเราอย่างไร? "เมืองแห่งป่า"เมืองแห่งอนาคตช่วยลดมลพิษในจีน มลพิษทางอากาศ ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงสูงสุดที่มีส่วนทำให้ประชาชน 6.5 ล้านคนต้องเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยรวมถึงมลพิษจากภายนอก เช่น ก๊าซ และมลพิษจากภายในครัวเรือน เช่น การจุดฟืนหรือถ่านในบ้านปัจจัยเสี่ยงอันดับ 2 ได้แก่ มลพิษในน้ำ คิดเป็นกรณีการเสียชีวิต 1.8 ล้านราย ในขณะที่มลพิษภายในที่ทำงาน มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีการเสียชีวิต 8 แสนรายทั่วโลก (<https://www.bbc.com/thai/international-41690306/>) พบว่า ประมาณร้อยละ 92 ของกรณีการเสียชีวิตเหล่านี้ เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังเผชิญกับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เช่น อินเดีย ซึ่งมีผู้เสียชีวิตจากมลพิษมากเป็นอันดับ 5 และจีนที่อันดับ 16 ส่วนสหราชอาณาจักร อยู่อันดับที่ 55 จาก 188 ประเทศ โดยมีประมาณร้อยละ 8 หรือ 5 หมื่นราย ที่ประเมินว่าเป็นกรณีการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับมลพิษ ซึ่งนับว่าเป็นสถิติที่ตามหลังสหรัฐฯ และหลายประเทศในยุโรป รวมถึงเยอรมนี ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี และเดนมาร์ก ดร.เพนนิ วูดส์ จากมูลนิธิปอดแห่งสหราชอาณาจักร กล่าวว่า "มลพิษทางอากาศทั่วโลกกำลังจะไปถึงจุดวิกฤต และสหราชอาณาจักรจัดว่าอยู่ในสถานะที่แย่กว่าอีกหลายประเทศในยุโรปตะวันตกและสหรัฐฯ ปัจจัยส่วนหนึ่งคือการพึ่งพารถยนต์ดีเซลที่ปล่อยไอเสียและอนุภาคที่เป็นพิษ ซึ่งผู้ที่มีปัญหาสุขภาพปอด เด็ก และคนชรา ได้รับผลกระทบหนักที่สุด ในสหรัฐฯ พบว่ามีกรณีการเสียชีวิตมากกว่าร้อยละ 5.8 หรือ 1.55 แสนรายที่อาจเชื่อมโยงกับมลพิษคณะผู้เขียนรายงานระบุว่า มลพิษทางอากาศส่งผลกระทบต่อคนยากจนในสัดส่วนที่สูงกว่าโดยนายคาร์ตี ชันดิลยา จากเพียร์ เอิร์ธ ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ขึ้นต่อรัฐบาล กล่าวว่า "มลพิษ ความยากจน ปัญหาสุขภาพ และความไม่ยุติธรรมทางสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง" และ "มลพิษ เป็นภัยต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการมีชีวิต สุขอนามัย คุณภาพชีวิต ความปลอดภัยในงานที่ทำ รวมถึงการปกป้องเด็กและผู้ที่ย่างอาย" ผลการศึกษานี้ รวบรวมมาจาก

โครงการวิจัย 2 ปี ซึ่งคณะผู้เขียนรายงาน ยังได้จัดทำแผนที่อินเทอร์เน็ตเพื่อแสดงผลข้อมูลด้วย (<https://www.bbc.com/thai/international-41690306/>)

3. ลักษณะและประเภทของมลพิษ

ตั้งแต่ได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในปี ค.ศ. 1770 เป็นต้นมา การขยายตัวของเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมได้เป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรของโลกอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติได้ถูกคุกคามและทำลายลงโดยการกระทำของมนุษย์จนเกิดมลพิษ (Pollution) และได้ส่งผลร้ายต่อมวลมนุษย์อย่างรุนแรงตามระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาและความสูญเสียคุณภาพของสิ่งแวดล้อมมีท่าทีว่าจะเลวร้ายลงทุกวัน อันจะต้องระดมความคิดและการกระทำช่วยกันแก้ไขทุกวันนี้ ได้แก่

1) **มลพิษทางอากาศ** เกิดจากก๊าซหลายชนิด เช่น คาร์บอนมอนนอกไซด์ คาร์บอนไดออกไซด์ ออกไซด์ของไนโตรเจน สารไฮโดรคาร์บอนต่างๆรวมทั้งอนุภาคบางชนิดและไอของตะกั่วโรงงานอุตสาหกรรมและยานพาหนะ ยิ่งหนาแน่นมากเท่าไร มลพิษในอากาศก็เพิ่มมากขึ้น

2) **มลพิษทางน้ำ** การที่น้ำในแม่น้ำลำคลองปัจจุบันเน่าเสีย มีแนวโน้มมากขึ้น เพราะมนุษย์ได้ทิ้งขยะ สารเคมี ปุ๋ย ชากสัตว์ น้ำสกปรกจากโรงงาน ผงซักฟอก ฯลฯ มนุษย์จึงต้องเผชิญกับน้ำไม่บริสุทธิ์ที่ตนใช้ยังชีพและมนุษย์ก็ยิ่งรู้ดีต่อไปว่า น้ำเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตอย่างหนึ่ง และน้ำที่ตนใช้ยังชีพกำลังจะเป็นพิษขึ้นทุกที แต่มนุษย์ก็ยังไม่หยุดยั้งในการทำน้ำให้เป็นพิษ เพราะความละเลย ความเห็นแก่ตัว มั่งง่าย และความไม่เอาใจใส่ของมนุษย์นั่นเอง แม่น้ำลำคลองต่างๆ จึงเน่าเหม็นเป็นจำนวนมาก

3) **มลพิษทางดิน** การที่ดินเกิดภาวะมลพิษมีที่มาจากหลายสาเหตุ เช่น มูลของสัตว์ การใช้ปุ๋ยเกินพอดี ตะกอนของเกลือ สารเคมี โดยเฉพาะขยะมูลฝอย ถ้ากองทิ้งไว้จะเกิดการสลายตัว ทำให้เกิดสารอินทรีย์และอนินทรีย์ พอฝนตกลงมาน้ำก็จะไหลไปบริเวณข้างเคียง สารต่างๆ ก็ตามไปด้วย ทำให้บริเวณนั้นมีพิษไปด้วย นอกจากนี้ขยะบางอย่างก็ยากต่อการทำลายหรือทำลายได้เพียงบางส่วน ถ้าทิ้งไว้ที่ใดก็มักจะคงอยู่ในสภาพเช่นนั้น ถ้าทิ้งลงตามท่อระบายน้ำ จะทำให้เกิดการอุดตัน ถ้าทิ้งลงในแม่น้ำลำคลองจะทำให้ตื้นเขินและเป็นอันตรายต่อเรือที่สัญจรไปมา สิ่งที่ละลายตัวยากที่กล่าวนำ เช่น พลาสติก โลหะ ฝ้าย หนัง

4) **มลพิษทางอุณหภูมิ** โลกปัจจุบัน อากาศจะแปรปรวนไปจากอดีตมาก เพราะมนุษย์มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นเสริมสร้างและทำลายมนุษย์ เช่น ระเบิดไฮโดรเจน การถลุงป่าตัดต้นไม้ หรือ การอยู่ในเมืองอย่างแออัดไม่มีต้นไม้ทำให้ฝนไม่ตก หรือความร้อนจากอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เครื่องจักรต่างๆ ตลอดจนความร้อนจากดวงอาทิตย์ (<https://sites.google.com/site/supichasrasriwatpa/pa/>)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กล่าวมานี้ ล้วนมีผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน มนุษย์ต้องการผืนดินในการผลิตอาหารธรรมชาติ แต่ขณะนี้ดินก็หมดประสิทธิภาพในการผลิต ทุกวันนี้ ต้องสร้างปุ๋ยเคมี เพิ่มความอุดมให้แก่ดินซึ่งผิดธรรมชาติที่เคยเป็นมา ยิ่งเพิ่มปุ๋ยเคมีลงไปมากเท่าไรก็เป็นการทำลายมากเท่านั้น คงต้องใช้เวลานานต่อการย่อยสลาย ผลิตภัณฑ์สังเคราะห์ต่างๆ ที่ทับถมอยู่บนผืนดิน ในช่วงเวลาดังกล่าว ดินก็เสื่อมคุณภาพลงไปเรื่อยๆ กว่าความอุดมสมบูรณ์จะกลับคืนมาก็คงจะใช้เวลาานานทีเดียว ชีวิตมนุษย์ต้องการน้ำเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับตาลงแต่ละวัน มนุษย์ต้องใช้น้ำในการอุปโภค บริโภคประจำวัน เช่น อาบ ตี๋ม ทำความสะอาดร่างกายและสิ่งต่างๆ ใช้ในการผลิตผลทางการเกษตรในไร่นา ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม ใช้ในทางการคมนาคม ยานพาหนะบรรทุกคน บรรทุกสิ่งของไปมา ติดต่อกันโดยไม่ต้องลงทุนอะไร ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ แต่เมื่อเกิดมลพิษทางน้ำ ประโยชน์การใช้งานเหล่านี้ย่อมลดลงและหมดไปในที่สุด แต่ความต้องการใช้ประโยชน์จากน้ำ มิได้หมดไปด้วย เมื่อความต้องการมีมากปัจจัยตอบสนองความต้องการมีน้อย มนุษย์ขาดน้ำยังพออยู่ได้ในระยะเวลาสั้นๆ ขาดอาหารอยู่ได้นานหลายวัน แต่ขาดอากาศบริสุทธิ์ หายใจไม่ถึง 1 ชั่วโมงก็เสียชีวิตทันที หากไม่เสียชีวิตก็อาจจะพิการได้ หากอากาศเสียแผ่ขยายออกไปมากๆ ความเจ็บป่วยต่างๆ เกิดขึ้นได้ง่าย กระทบกระเทือนสุขภาพก่อน เวลาผ่านไปก็เป็นอันตรายแก่ชีวิต หากอากาศเสียขยายไปอย่างรุนแรงมนุษย์อาจจะต้องตายจนสิ้นเผ่าพันธุ์ก็ได้

หากมองปัญหาตามแนวพระพุทธศาสนาก็พบว่าขณะนี้ ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม กำลังมีปัญหาซึ่งอาจจะเพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกวันจนถึงขั้นวิกฤตขึ้นไม่วันใดก็วันหนึ่ง ชีวิตมนุษย์ตามพุทธทัศนะประกอบขึ้นมาจากธาตุ ดิน น้ำ ไฟ ลม ตามกฎธรรมชาติ ต้องอาศัย ธาตุ 4 ที่ส่งเข้าไปสู่ร่างกายและถ่ายเทออกมาต้องบริสุทธิ์และสมดุล ร่างกายจึงจะดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ถ้าหากเสียดุลบ้างเล็กน้อย ร่างกายก็จะแสดงปฏิกิริยาออกมาในรูปของความอ่อนแอหรือป่วยไข้ ถ้ารุนแรงชีวิตจะแตกสลายทันที หากสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาวะปกติบริสุทธิ์ สดใสตามธรรมชาติ ชีวิตมนุษย์ก็จะพบกับความสุขสดชื่นไปด้วย แต่ถ้าเมื่อไรมีความแปรปรวนมากๆ ชีวิตมนุษย์ก็จะประสบทุกข์มากขึ้น ภารกิจแห่งการร่วมกันเผชิญปัญหา การค้นหาสาเหตุของปัญหาและทางแก้ไขให้พบซึ่งมั่นใจว่าทางแก้ไขมีอยู่ จึงมิใช่เป็นหน้าที่ของมนุษย์เพียงคนเดียวคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกชีวิต เพราะมันจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความดำรงอยู่และการล่มสลายแห่งมนุษยชาติ ปัญหาโลกร้อนขึ้น ชั้นโอโซนถูกทำลาย พิษและสัตว์หลายชนิดกำลังจะสูญพันธุ์ การเพิ่มขึ้นของประชากร การแพร่กระจายของมลภาวะและฝนกรด ปัญหาต่างๆ เหล่านี้กำลังรุมเร้าโลกของเราและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจก็ยังคงดำเนินไปตามปกติ ส่วนสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความโลภซึ่งเป็นผลมาจากกระแสการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเดี๋ยวกองไม่เพียงพอที่จะจัดการกับปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่ได้ ที่จริงแล้วความอวดดีของมนุษย์จะถูกควบคุมโดยความเชื่อของศาสนาต่างๆ ที่มีปรากฏอยู่บนโลกใบนี้นานมาแล้ว

พระพุทธศาสนาสอนให้คนรักความสงบ และเชื่อว่าความเกลียดชังและอาวูรณาไปสู่การทำลายล้างตนเองและผู้อื่น ความโลภ และความเห็นแก่ตัวนำไปสู่ความทุกข์ยาก ยิ่งไปกว่านั้นความเห็นแก่ตัวยังเป็นสาเหตุสำคัญของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ดังคำกล่าวของท่านพุทธทาส (พุทธทาส ภิกขุ, 2553 : 14) ที่ว่า “ทุกศาสนาต้องการหยุดความเห็นแก่ตัว เมื่อคนตกเป็นทาสของความเห็นแก่ตัว ไม่ต้องหวังว่าจะมีความสงบ พุทธศาสนิกชนที่แท้จริงต้องปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างจริงจังและจริงใจ เมื่อนั้นเราจึงจะรักษาธรรมชาติไว้ได้ トラบใดที่คนยังมีความเห็นแก่ตัวอยู่ก็ไม่

สามารถที่จะป้องกันการทำลายป่าที่เพิ่มขึ้นได้” นั่นคือ ธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด แต่ความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด อย่างไรก็ตาม สาเหตุของปัญหามลพิษอยู่ที่จิตใจของมนุษย์ ซึ่งเต็มไปด้วยความอวิชชา วิกลจริต ละโมบ และความเกลียดชัง ฉะนั้นเราจะต้องพยายามหาทางแก้ไขที่จิตวิญญาณ และจิตวิทยา ที่เป็นต้นเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะพยายามแก้ไขปัญหาด้านวัตถุด้วยการใช้เทคโนโลยีที่สลับซับซ้อน การศึกษาและศาสนาเป็นแนวทางที่จะใช้แก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้ โดยการทำให้คนเห็นและเข้าใจธรรมชาติมากขึ้น รู้สึกผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง เห็นผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากการกระทำของตน และทำให้คนเห็นว่าตนสามารถทำสิ่งใหม่ที่ดีและถูกต้องได้ การศึกษาจะต้องช่วยในทัศนคติที่ดีและเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อมของคน

4. ปัญหาและสาเหตุมลพิษ

ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแนวทางการป้องกันแก้ไขที่ดี ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหามลพิษทางน้ำ และปัญหาของระบบนิเวศ ซึ่งปัญหาที่สำคัญเหล่านี้มาจากปัญหาย่อยๆหลายปัญหา เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่รีบป้องกันแก้ไข อาจส่งผลกระทบต่อวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตได้ ซึ่งการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกัน มลพิษทางสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น น้ำ อากาศ ดิน เป็นต้น มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้มากมาย แต่การใช้ประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดมลพิษขึ้นในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ (<http://oknation.nationtv.tv/blog/khumwong/2008/09/05/entry-1>)

มลพิษทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาวะที่สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติถูกปะปนหรือปนเปื้อนด้วยสิ่งสกปรก สิ่งแปลกปลอม หรือสารมลพิษ ทำให้มีลักษณะหรือสมบัติแตกต่างไปจากเดิมหรือจากธรรมชาติ โดยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง ยังผลให้ใช้ประโยชน์ได้น้อยหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย และมีผลเสียต่อสุขภาพ มลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และมลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.1 มลพิษทางน้ำ มลพิษทางน้ำ (Water pollution) เป็นปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหามลพิษอื่นๆปัญหามลพิษทางน้ำมักเกิดกับเมืองใหญ่ๆแหล่งน้ำที่สำคัญของประเทศถูกปนเปื้อนด้วยสิ่งสกปรกและสารมลพิษต่างๆทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้เต็มที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม สาเหตุของการเกิดมลพิษทางน้ำ ส่วนใหญ่เกิดจากน้ำทิ้งจากที่อยู่อาศัย ซึ่งมักจะมีสารอินทรีย์ปนเปื้อนมาด้วย น้ำทิ้งดังกล่าวมักเป็นสาเหตุของการที่น้ำมีสีดำ และมีกลิ่นเน่าเหม็น น้ำที่มีสารพิษตกค้างอยู่ เช่น น้ำจากแหล่งเกษตรกรรมที่มีปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช น้ำทิ้งที่มีโลหะหนักปนเปื้อนจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น สารเหล่านี้จะสะสมในวงโคจรโซ่อาหารของสัตว์น้ำ และมีผลต่อมนุษย์ภายหลัง **ผลกระทบจากมลพิษทางน้ำ** น้ำที่อยู่ในระดับรุนแรง ซึ่งประชาชนทั่วไป เรียกว่า น้ำเสีย มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน คือตะกอนขุ่นข้น สีดำคล้ำ ส่งกลิ่นเน่าเหม็น ก่อให้เกิดความรำคาญต่อชุมชน และอาจมีฟองลอยอยู่เหนือน้ำเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ลักษณะของน้ำเสียบางครั้งเราอาจมองไม่

เห็นก็ได้ ถ้าน้ำนั้นปนเปื้อนด้วยสารพิษ เช่น ยาปราบศัตรู หรือยาฆ่าแมลง แร่ธาตุ (https://www.lux.co.th/cpt_blog/cause-and-impact-of-water-pollution/)

น้ำที่เป็นมลพิษจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตอย่างเห็นได้ชัดกว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะก่อให้เกิดผลเสียหายหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1. ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข 2. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ 3. ผลกระทบทางด้านสังคม แนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การให้การศึกษาและความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำแก่ประชาชน การใช้กฎหมาย มาตรการ และข้อบังคับ การศึกษาวิจัยคุณภาพน้ำและสำรวจแหล่งที่ระบายน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ

4.2 มลพิษทางอากาศ ส่วนใหญ่เกิดจากควันของยานพาหนะและจากโรงงานอุตสาหกรรม ควันดังกล่าวมีผลต่อสุขภาพของมนุษย์โดยตรง ควันจากโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งที่มี ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์หรือไนโตรเจนออกไซด์ เป็นองค์ประกอบ เมื่อรวมกับละอองน้ำในอากาศ จะกลายเป็นสารละลายกรดซัลฟิวริกหรือกรดไนตริก กลายเป็นฝนกรด ตกลงมาอันเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและยังทำให้สิ่งก่อสร้างเกิดการสึกกร่อนได้ สถานที่กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศเหล่านี้ จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยจะมีผลต่อระบบทางเดินหายใจ อาจทำให้เกิดโรคภูมิแพ้ โรคหอบหืด เยื่อตาอักเสบ และเป็นอันตรายต่อเด็กในครรภ์ตลอดจนเสียชีวิตได้ ปรากฏการณ์เรือนกระจก (Green house effect) เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้โลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภูมิอากาศทั่วโลกอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยนักวิทยาศาสตร์ได้ประมาณการณ์ไว้ว่าที่บริเวณเหนือเส้นศูนย์สูตรขึ้นไป ฤดูหนาวจะสั้นขึ้นและมีความชื้นมาก ส่วนฤดูร้อนจะยาวนานขึ้นอาจทำให้พื้นดินบางแห่งบนโลกกลายเป็นทะเลทราย และในเขตร้อนอาจจะมีพายุบ่อยครั้งและรุนแรง บริเวณขั้วโลกความร้อนส่งผลโดยตรงต่อการละลายของหิมะเป็นเหตุ ให้ปริมาณน้ำในทะเลเพิ่มขึ้น มีผลต่อการเกิดอุทกภัย นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ เกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้ปากใบปิดไม่สามารถรับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และไอน้ำได้ การสังเคราะห์ด้วยแสงลดลง สัตว์บางชนิดอาจได้รับความกระทบกระเทือนต่อเนื้อเยื่อตา ผิวหนัง และเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ได้ในที่สุด สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC) มีชื่อทางการค้าว่า ฟรีออน (Freon) ฟรีออนใช้ในการอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น ใช้เป็นสารทำความเย็นในตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ ใช้เป็นก๊าซขับเคลื่อนในผลิตภัณฑ์สเปร์รี่ เป็นส่วนผสมในการผลิตโฟม ใช้กับเครื่องสำอาง ใช้กับผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์ ใช้เป็นตัวทำละลายและทำความสะอาด ใช้เป็นฉนวนไฟฟ้า และใช้เป็นสารดับเพลิง (www2.thaihealth.or.th/Content/12443-มลพิษทางเสียงกับการได้ยิน.html)

4.3 มลพิษทางเสียง สิ่งที่เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดเสียงดังจนเป็นอันตรายต่อมนุษย์นั้นมีหลายประการ เช่น เสียงอึกทึกที่เกิดจากเครื่องยนต์ตามท้องถนน โดยเฉพาะถนนที่มีปัญหาเรื่องการจราจรติดขัด เสียงเครื่องบิน เสียงดนตรี ในดิสโก้เทค เสียงเพลงจากชาวเดอะเบ้าท์ เสียงเครื่องจักรของโรงงาน เสียงเครื่องขยายเสียงจากงานชุมนุมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีเสียงจากอื่นๆอีกที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมอันเป็นเสียงที่ไม่พึงประสงค์และมีเสียงดังเกินเหตุ ระดับเสียงปกติที่ไม่เป็นอันตรายต่อการได้ยินของคนจะอยู่ในระดับไม่เกิน 80 – 85 เดซิเบล และระดับเสียงในระดับปกติธรรมดาไม่ควรเกิน 50 – 70 เดซิเบล แต่ระดับเสียงในดิสโก้เทคเฉลี่ยประมาณ 90 – 100 เดซิเบล นับว่าเป็นอันตรายอย่างมากต่อสุขภาพ โดยเฉพาะชาวเดอะเบ้าท์ เป็นการนำเอาเครื่องฟังแนบประกบไว้กับหูตลอดเวลา และถ้ามีเสียง

รบกวนก็จะเปิดเสียงดังเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มระดับคลื่นเสียงให้มีผลต่อระบบประสาทหูโดยตรง ก่อให้เกิดการสูญเสียการได้ยิน เป็นอันตรายต่อเยื่อแก้วหูอาจมีผลทำให้เกิดอาการหูหนวกเมื่อมีอายุมากขึ้น และเกิดปัญหาหูตึงได้ในที่สุด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ส่วนใหญ่เป็นการกระทำของมนุษย์ เช่น การทิ้งขยะมูลฝอยลงบนถนน แม่น้ำ ลำคลอง ชายหาด หรือตามสถานที่สาธารณะต่างๆ การปลูกสร้าง การติดป้ายโฆษณาการเดินทางไฟฟ้ายที่ไม่เป็นระเบียบ การปล่อยน้ำเสียหรือคังของโรงงาน อุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้ถือว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดมลพิษทางทัศนภาพ เพราะทำให้ความสวยงามของสถานที่ต่างๆ ต้องสูญเสียไป (กรมควบคุมมลพิษ, (2551 : 35).

5. พุทธธรรมที่ป้องกันมลพิษ

พระพุทธองค์ทรงตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรงกำหนดพระวินัยสำหรับพระภิกษุและภิกษุณีสงฆ์ เช่น บทบัญญัติที่ทรงห้ามทิ้งของสกปรกลงในแม่น้ำหรือที่สาธารณะ ห้ามพระภิกษุตัดต้นไม้ ทำลายป่า ห้ามฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ให้มีเมตตา กรุณา เป็นต้น บนพื้นฐานหลักธรรมเพื่ออนุรักษ์ต่อธรรมชาติ (วินย. มหา. (ไทย) 2/425,713/225,361) พระพุทธศาสนา จึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่จะสามารถนำหลักการสำคัญที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในแบบองค์รวม เพื่อจะทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครบวงจร อันจะส่งผลดีกับการแก้ไข ปัญหาวิกฤติต่างๆ ของสังคมไทยต่อไป วิกฤติต่างๆที่เกิดขึ้นล้วนโยงใยถึงกันเป็นลูกโซ่ เป็นปัจจัย ก่อหนุนซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของสังคมนั้นหมายถึงว่า ผลพวงจากวิกฤติ นั้นย่อมกระทบต่อระบบในสังคมนั้นด้วย เช่น บ้านเมืองปัจจุบันเกิดภาวะวิกฤติ เพราะเป็นผลกระทบ จากภาวะทางเศรษฐกิจทรุดตัว นักการเมือง บุคคลในสังคมหวังที่จะกอบโกยผลประโยชน์เป็นส่วนตัว มากขึ้น ประชาชนอดอยากมากขึ้น จึงเป็นภาวะวิกฤติทางสังคมเมื่อบุคคลในสังคมมีมากขึ้นความเห็น แก่ตัวมากขึ้น สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงไม่มีคนเอาใจใส่ดูแลจนเกิดเป็นภาวะวิกฤติทางสิ่งแวดล้อม ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องนำกระบวนทัศน์ทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับ สถานการณ์ต่างๆ ในขณะนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542 : 25) ตัวอย่างเช่น กรณีของพระ ไพศาล วิสาโล ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักอนุรักษ์ที่อุทิศตนให้กับงานอนุรักษ์ป่าไม้มาท่านหนึ่ง ท่าน ทราบดีว่าพระสงฆ์จะได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน ดังนั้นท่านจึงพยายามชักนำให้ชาวบ้านใน ตำบลแก้งคร้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ลดพื้นที่การปลูก มันสำปะหลังและอ้อย เนื่องจากการปลูก พืชทั้งสองชนิดนี้ทำให้ดินเสื่อม ท่านได้นำการเกษตรแบบผสมผสานมาเป็นทางเลือกให้ชาวบ้าน อย่างไรก็ตามท่านยอมรับว่าการดำเนินงานของท่านยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เพียงช่วยลดการทำลายป่า ของชาวบ้านลงได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้พระไพศาลยังเป็นผู้ริเริ่มโครงการ “ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบ สงขลา” โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะกระตุ้นชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบๆ ทะเลสาบสงขลาให้ช่วยกันดูแล รักษาสิ่งแวดล้อมของทะเลสาบ เนื่องจากปรากฏว่าน้ำในทะเลสาบบางส่วนเน่าเสียจนไม่สามารถ นำมาใช้ประโยชน์ได้ สาเหตุของปัญหาเกิดจากการกิจกรรมต่างๆของชาวบ้านและโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีอยู่รอบๆทะเลสาบนั้นเอง ท่านได้นำ พระสงฆ์จำนวน 20 รูป และฆราวาส จำนวน 120 คนร่วมใน การรณรงค์ครั้งนี้ พระไพศาลต้องการให้คนไทยทุกคนยืนหยัด และทำงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

อย่างจริงจัง เพื่อคุณภาพชีวิตและความรุ่งเรืองของประเทศ (www.edoffice.kku.ac.th/research/files/100765-0-2-Buddhism&Environment.doc)

ในขณะที่ ทวีวัฒน์ บุณทริกวีวัฒน์ ได้รายงานเกี่ยวกับความเห็นของท่านพุทธทาสภิกขุต่อธรรมชาติ ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวว่า ธรรมชาติที่บริสุทธิ์เป็นตัวอย่างของสังคมนิยมที่บริสุทธิ์ ระบบสุริยะเป็นระบบสังคมนิยมที่ประกอบด้วยดวงดาวใหญ่น้อยที่อยู่ร่วมกับโดยไม่รบกวนซึ่งกันและกัน ทุกชีวิตในจักรวาลไม่สามารถอยู่อย่างอิสระได้ด้วยตัวของมันเอง มันต้องได้รับการเกื้อหนุนจากสมาชิกในสังคมของมัน ไม่มีอะไรแยกขาดจากกันได้ ผลผลิตทางธรรมชาติจะไม่มากไปกว่าความจำเป็นในการดำรงชีวิต ความยุติธรรมในสังคมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ คนกลับสู่ภาวะสมดุลของสังคมนิยมธรรมชาติตามความเห็นของท่าน สังคมนิยมคือ คุณสมบัติพื้นฐานของธรรมชาติ ที่มีความพอดี คนมีสิทธิที่จะใช้ทรัพยากรเฉพาะเท่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ที่สำคัญคือคนต้องเรียนรู้การแบ่งปันส่วนเกิน เพื่อการกุศลที่จำเป็นสำหรับการอยู่อย่างสงบสุขกับคนอื่นในสังคม ดังนั้นเรื่องของการรู้จักบริโภคทรัพยากรให้น้อย จึงควรปลูกฝังให้กับคนในสังคม คนควรรู้จักควบคุมความยากและความโลภของตน (กรมควบคุมมลพิษ, (2536 : 17).

การนำหลักพุทธธรรมแก้ไขปัญหามลพิษ การแก้ปัญหาจะต้องดำเนินการเป็นระบบและเป็นกระบวนการ และเป็นการแก้ปัญหาแบบที่สมัยใหม่เขาเรียกกันว่า บูรณาการ (Integrated) และเป็นองค์รวม (holistic) โดยมีองค์ประกอบที่ประสานครบถ้วนและสัมพันธ์กันครบถ้วนถูกต้องพอดีตลอดทั้งองค์รวม จึงจะทำให้เกิดภาวะสมดุล หรือดุลยภาพได้ วิธีแก้ปัญหาในขั้นต่อไปก็คือการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคน ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือท่าทีต่อธรรมชาติ พฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ ดังนี้

5.1 ท่าทีต่อธรรมชาติ เมื่อใดที่มนุษย์มีความเข้าใจ มีท่าทีต่อธรรมชาติถูกต้องไปในทางที่ดีแล้ว ก็จะมีพลังผันพฤติกรรมให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยหลักการสำคัญที่ศนะของพระพุทธศาสนา มองธรรมชาติใน 3 ลักษณะ คือ มองธรรมชาติว่า เป็นที่รื่นรมย์ทำให้มนุษย์มีความสุขกับธรรมชาติ มองเห็นพืชพันธุ์ มนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายในธรรมชาติเป็นเพื่อนร่วมภพธรรมอันเดียวกันกับตน ดังนั้นจะต้องมีเมตตา มีไมตรีต่อกัน พุทธศาสนามองธรรมชาติว่า เป็นสภาพที่มีคุณค่าเกื้อกูลต่อการพัฒนาตนของมนุษย์ด้วยกันการมองเห็นธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายว่าเป็นเพื่อนร่วมภพธรรมชาติอันเดียวกัน ทำให้จิตใจของมนุษย์เป็นจิตใจที่ขยายปริมาณทลกว้างออก และเป็นจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตา เป็นจิตใจที่ถึงพร้อมด้วยความรักอันไม่มีขอบเขต และพร้อมที่จะทำสิ่งที่ดีงามเพื่อมนุษยชาติ

5.2 พฤติกรรมทางเศรษฐกิจ เมื่อมนุษย์มีท่าทีที่ถูกต้องต่อธรรมชาติแล้ว ขั้นต่อไปจะต้องมีท่าทีที่ถูกต้องต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ หลักของพระพุทธศาสนาที่เป็นจุดเริ่มต้นข้อนี้คือ การรู้จักความพอดีในการบริโภค หรือที่เรียกกันว่า มัตตัญญูตา โดยมีจุดเริ่มต้นอยู่ที่มนุษย์จะต้องรู้จักประมาณก่อน วิธีการประมาณก็คือ การฝึกใช้ปัญญา รู้จักแยกแยะระหว่างคุณค่าแท้กับคุณค่าเทียม เพราะมนุษย์เราร่วมสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เช่น วัตถุ สิ่งของ บุคคล สถานที่ เกิดความต้องการต่าง ๆ ขึ้น เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการหลากหลาย และมีความกว้างไร้ขอบเขต ถ้ารู้จักใช้ปัญญามาแยกแยะระหว่างคุณค่าแท้กับคุณค่าเทียม ทำให้ลดความต้องการลงจนถึงจุดที่พอดีจริงๆ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ คนจะมีอัยสั ตัดความฟุ้งเฟ้อ ลดการเบียดเบียนกันในสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมด้วย

5.3 การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ การรู้จักพอดีในการบริโภค มีความหมายรวมถึง การสร้างสรรค์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปในแนวทางใหม่ เพื่อสนองเท่าที่ต่อ ธรรมชาติและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจอย่างที่กล่าวมาแล้ว (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2536 : 186-207) นอกจากนี้ยังสามารถนำหลักอริยสัจ 4 ทำให้รู้จักสภาพปัญหาของมลพิษได้อีกด้วย กล่าวคือ ด้านปัญหา (ทุกข์) คือ มลพิษทางดิน น้ำ อากาศ และเสียง ด้านสาเหตุของปัญหามลพิษ (สมุทัย) คือ เกิดจากความมั่งงายของคนเรา/เกิดจากธรรมชาติ ด้านเป้าหมาย/จุดประสงค์หลัก (นิโรธ) คือ ความปราศจากมลพิษ/หรือมลพิษลดลงในขอบเขตที่ไม่เป็นอันตรายแก่ประชาชน เช่น มลพิษของเสียงที่จะต้องไม่ดังเกิน 80 เดซิเบล และด้านการป้องกันมลพิษ (มรรควิธี) เช่น ออกกฎหมายที่แรงขึ้น / ขอความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น/ รณรงค์การป้องกันมลพิษในรูปแบบโฆษณาต่างๆ ทาง สื่อสารมวลชน เป็นต้น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อการป้องกันมลพิษ

6. กลยุทธ์พื้นฐานในการป้องกันมลพิษ

ควบคุมเทคโนโลยีการใช้และการแปรรูปให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้เกิดของเสียและมลสารน้อยที่สุดไม่ใ้มลสารเข้าสู่ขบวนการใช้และการแปรรูป แต่ถ้าจำเป็นต้องควบคุมปริมาณทั้งที่ใช้ และการแปรรูป แต่ถ้าจำเป็นต้องควบคุมปริมาณทั้งที่ใช้ให้อยู่กว่าเกณฑ์มาตรฐาน ควบคุมปริมาณการใช้ทรัพยากรให้พอเหมาะพอดี โดยส่วนที่เหลือจะต้องทำหน้าที่ได้เท่ากับปริมาณที่มีตามปกติ เมื่อใดก็ตามที่จะมีการใช้ทรัพยากรอย่างหนึ่ง แล้วส่งผลกระทบต่ออีกทรัพยากรหนึ่งต้องไม่ทำให้ของเสียหรือมลสาร มีพิษต่อทรัพยากรนั้น ๆ เช่น ผลิตรถไฟด้วยถ่านหินลิกไนต์ต้องไม่ให้เกิดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ มีค่าเกินมาตรฐาน และใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อป้องกัน พร้อมทั้งระบุโทษให้ประจักษ์ชัดตามความรุนแรงของการกระทำ

7. การแก้ไขปัญหามลพิษเชิงบูรณาการ

ไม่ให้เกิดการสัมผัสทั้งห้า หมายความว่า ถ้าเสียงดังใช้เครื่องปิดหู กลิ่นเหม็นใช้หน้ากากปิดปาก จมูก แสงมากใช้ แว่นกันแสง เกิดการระคายเคืองใช้เสื้อผ้าป้องกันการสัมผัส และวิธีเลือกอาหารรับประทาน การกำจัดของเสียที่เป็นของแข็ง จะใช้วิธีการเลือกของเสียที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มาเข้า ขบวนการผลิตของเสีย เช่น กากของสารอินทรีย์ทำปุ๋ยหมัก ถ้าเป็นโลหะนำกลับมาหลอมใหม่ และส่วนที่ใช้ไม่ได้อีกแล้วอาจจะใช้วิธีเผาหลอมแล้วแยกสาร หรือฝังกลบให้มิดชิด เป็นต้น การบำบัดของเสียที่เป็นของเหลว เช่น น้ำเสียใช้วิธีบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีหลายรูปแบบทั้งทางฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา จนกว่าจะได้น้ำทิ้ง (effluent) ที่มีค่าความสะอาดใกล้เคียงธรรมชาติ หรือมาตรฐาน กำจัดของเสียที่เป็นฝุ่นละออง หรือก๊าซพิษ มีเครื่องกรอง ผสมสารเคมี หรือเป็นรูปแบบผสมผสานกับ สารละลาย กรณีที่ หลีกเลี้ยงไม่ได้และมีการปนเปื้อนของสารพิษต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเข้มงวด เช่น เฟืองหรือชุมชนจะช่วยลดปริมาณมลสารเหล่านั้นมิให้เกิดพิษภัยต่อผู้อาศัยได้ การติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขั้นสุดท้ายของการวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม ต้อง มีการติดตามตรวจสอบเป็น

ระยะไปเพื่อเป็นการป้องกันผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งระยะสั้น และ ระยะยาว ปกติจะเป็นการตรวจวัดตามสถานีต่าง ๆ โดยรอบพื้นที่ศึกษา ในระยะที่มลพิษระดับ ต่างกันจะไปถึงได้ เช่น ก๊าซที่ปล่อยออกมาจากปล่องโรงงานที่ใช้เชื้อเพลิง เช่น กำมะถัน คาร์บอน และไนโตรเจน มีปริมาณมากน้อยเพียงใดหลังจากเกิดปฏิกิริยาทางเคมีในบรรยากาศ แล้วอาจจะเป็นกรด (ฝนกรด) ตกใกล้พื้นที่ศึกษา หรือไกลออกไป นอกพื้นที่ศึกษาตามกระแสลม (กรมควบคุมมลพิษ, (2549 : 43).

การแก้ปัญหามลพิษ ประชาชนควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

1) อากาศเสีย การแก้ไขปัญหามลพิษอากาศเสีย ปัจจุบันเน้นการแก้ปัญหามลพิษควันดำ และอากาศเสียจากรถยนต์ ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ โดยมีการกำหนดค่ามาตรฐาน สำหรับควันดำที่ปล่อยออกจากท่อไอเสียของรถยนต์ ที่ใช้น้ำมันดีเซล และค่ามาตรฐานสำหรับก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ที่ปล่อยออกจากท่อไอเสียของรถยนต์ที่ใช้น้ำมันเบนซิน ไว้สำหรับควบคุมแลไม่ให้อากาศเสียเหล่านั้นเกินมาตรฐาน โดยมีกรมตำรวจและกรมการขนส่งทางบก เป็นหน่วยงานควบคุม การแก้ไขปัญหามาให้ได้ผลอย่างจริงจังก็ ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน โดยจะต้องมีความตื่นตัว และเข้าใจในปัญหา ที่เกี่ยวกับอากาศเสีย ตลอดจนทราบถึงวิธีการป้องกัน และแก้ไขปัญหามาอย่างถูกต้อง เช่น ดูแลรักษาเครื่องยนต์ของรถยนต์ประเภทต่างๆ ให้อยู่ใน สภาพดี ซึ่งนอกจากจะช่วยลดอากาศเสียแล้ว ยังช่วยประหยัดเชื้อเพลิงอีกด้วย สำหรับโรงงาน อุตสาหกรรม ก็ต้องเห็นใจผู้อาศัยข้างเคียงโดย ไม่ปล่อยอากาศเสียที่มีปริมาณความเข้มข้น ของสารมลพิษสูงเกินมาตรฐานที่กำหนดโดย กรมโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การปลูก ต้นไม้จะช่วยในการกรองอากาศเสียได้ ดังนั้น จึงควรร่วมมือกันปลูก และดูแลรักษาต้นไม้ใน เขตเมืองด้วย

2) น้ำเสีย ปัญหาน้ำเสียเป็นปัญหาที่แก้ไขได้หากทุกคนร่วมมือกัน โดยการไม่ลักลอบปล่อยน้ำทิ้งที่ไม่มีการบำบัด หรือลดความสกปรกของน้ำทิ้ง หรือลักลอบปล่อยสิ่งปฏิกูล หรือทิ้งมูลฝอยลงในแม่น้ำ คู คลอง ซึ่งในปัจจุบันได้มีการกำหนดมาตรการหลายมาตรการในอันที่จะแก้ไขปัญหาน้ำเสีย เช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในลำน้ำต่างๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะการใช้ประโยชน์ ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องไปถึงการกำหนดชนิดและจำนวนของกิจการที่ตั้งอยู่บนสองข้างฝั่งลำน้ำด้วย การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากอาคาร เพื่อควบคุมดูแลไม่ให้อาคาร 12 ประเภท ได้แก่ อาคารชุด โรงแรม หอพัก สถานอาบอบนวด สถานพยาบาล บ้านจัดสรร โรงเรียน อาคารที่ทำการราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าตลาด ภัตตาคารหรือร้านอาหาร และแพปลาระบายน้ำทิ้งที่มีค่าเกินมาตรฐานลงสู่แหล่งน้ำโดยมีกระทรวงมหาดไทย และหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานควบคุม รวมทั้งมีการกำหนดมาตรฐานลักษณะน้ำทิ้งจากอุตสาหกรรม ไว้สำหรับควบคุมไม่ให้โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำทิ้งเกินค่ามาตรฐานด้วย โดยมีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานควบคุม

3) มูลฝอย มูลฝอยที่เกิดขึ้น จะต้องได้รับการเก็บขนออกไปจากชุมชน และนำไปกำจัดให้ถูกวิธี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังกล่าว โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้บริการเก็บและกำจัดมูลฝอยให้ทั่วถึงทุกครัวเรือน และจะต้องมีงบประมาณ อัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการให้บริการ ตลอดจนจะต้องเตรียมจัดหาที่ดินสำหรับกำจัดมูลฝอยสำรองไว้ในอนาคตด้วย เนื่องจากที่ดินจะใช้กำจัดมูลฝอยนับวันจะยิ่งหาได้ยากมากขึ้น นอกจากนี้ประชาชนก็ต้องให้ความร่วมมือช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชนด้วย เช่น ไม่ทิ้งมูลฝอยลงบนถนน ทางเดินเท้า หรือในแม่น้ำ

ลำคลอง หรือที่ว่างต่าง ๆ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและบริเวณรอบ ๆ บ้านให้สะอาด อย่าปล่อยให้สกปรกรกรุงรังช่วยกันลดปริมาณมูลฝอยที่จะต้องทิ้งออกมาโดยรู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัด ใช้สินค้าที่มีคุณภาพทนทาน รู้จักนำของเหลือใช้มาใช้ให้เป็นประโยชน์อีก เช่น ขวดกระดาษ พลาสติก ตลอดจนให้ความร่วมมือเสียค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยแก่ท้องถิ่น เพื่อนำรายได้ไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของบริการให้ดีขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, (2551 : 55).

การแก้ปัญหามลพิษเชิงบูรณาการกับสิ่งแวดล้อม

จะต้องครอบคลุมปัญหาใหญ่ คือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมถูกทำลาย ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีความสำคัญซึ่งตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาก็คือมนุษย์นั่นเอง สำหรับแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปนั้นสามารถกระทำได้โดยกว้าง ดังนี้

1. การให้การศึกษาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพราะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจริง ๆ นั้นมิใช่การหยุดการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือการปฏิเสธเทคโนโลยี แต่ความสำคัญนั้นอยู่ที่การเปลี่ยนทัศนคติของคนเพื่อให้เขาสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยวิธีการต่างๆ ชนิดรวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงตัวประชาชนให้มากที่สุด 2. การปรับปรุงคุณภาพ เป็นวิธีการตรงที่ช่วยแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรม 3. การลดอัตราการเสื่อมสูญ การบริโภคของมนุษย์ในปัจจุบันในหลายประเภทมักจะบริโภคทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือยและไม่ค่อยได้ใช้ให้อยู่ในขอบเขตจำกัด มักจะมีทัศนคติต่อการบริโภคในลักษณะที่ว่าสามารถบริโภคได้สูงสุดจะทำให้มีความสุขที่สุด ทัศนคติเช่นนี้จะทำให้ป่าไม้ถูกทำลายเช่น การตัดหนึ่งต้นแทนที่ใช้ประโยชน์จากต้นไม้ทุก ๆ ส่วนแต่กลับใช้ประโยชน์ เฉพาะส่วนที่เป็นต้นเท่านั้นที่เหลือ เช่น กิ่ง ใบ หรือ ส่วนอื่น เช่นส่วนที่เป็นตอ มักจะถูกทิ้งไป อันที่จริงแล้วส่วนเหล่านี้สามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งนั้น ไม่ควรทิ้งขว้าง 4. การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การผลิตวัสดุเครื่องใช้ต่างๆ ย่อมมีส่วนเป็นเศษเรียกกันว่าเศษวัสดุ เช่น เหล็ก อลูมิเนียม สังกะสี ทองแดง ตะกั่ว พลาสติก กระดาษ สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่อีก โดยเก็บรวบรวมแล้วนำมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่อีกโดยเก็บรวบรวมแล้วนำไปหลอมใหม่ 5. การใช้สิ่งทดแทน ทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ได้ดีในอดีตเริ่มร่อยหรอลง เนื่องจากความต้องการเกี่ยวกับการบริโภคสูงนั่นเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาเส้นทางนำทรัพยากรอื่น ที่มีคุณภาพเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาทำหน้าที่ในงานประเภทเดียวกัน 6. การใช้สิ่งที่มีคุณภาพรองลงมา ธรรมชาติทรัพยากรชนิดเดียวกันอาจมีคุณภาพแตกต่างกันออกไป เช่น พันธุ์ไม้ในป่าซึ่งมีมากมายมีคุณภาพแตกต่างกันออกไปบางชนิดมีเนื้อไม้แข็งเมื่อนำมาแปรรูปก็จะได้ไม้ที่มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ มนุษย์จึงนิยมเลือกไม้เหล่านี้มาใช้ประโยชน์ก่อน นานเข้าไม้เหล่านี้ค่อยร่อยหรอลงจนเกือบจะหมด ดังนั้นแนวทางหนึ่งของการแก้ปัญหา ก็คือ การใช้ไม้ที่มีคุณภาพรองลงมา โดยการนำไม้ที่มีคุณภาพรองลงมานั้นไปอบน้ำยาหรืออบน้ำยา ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณภาพของไม้ให้ทนทาน ป้องกันปลวก มอด เชื้อรา ซึ่งมีส่วนทำให้ไม้ผุกร่อน ให้ใช้ได้นาน เทียบเท่ากับไม้เนื้อแข็งที่หมดไปในบางประเทศ ไม้ที่จะนำมาก่อสร้างจะต้องอบน้ำยาเสียก่อน

โดยเขาออก กฎหมายบังคับกันเลยทีเดียว 7. การสำรวจหาทรัพยากรใหม่ ๆ ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการค้นหาทรัพยากรมาใช้กันมากมายแล้วก็ตาม แต่ทรัพยากรในธรรมชาตินั้นยังมีอยู่อีกมากมาย ซึ่งเชื่อกันว่าถ้าหากมีการสำรวจกันอย่างจริงจังก็น่าจะพบทรัพยากรที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพของมนุษย์อยู่อีกมาก 8. การป้องกัน เป็นวิธีการจัดการโดยตรงเกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมร่อยหรอรวดเร็วเกินไปหรือป้องกันมลสารหรือวัตถุเป็นพิษไม่ให้แปดเปื้อนสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัย รวมทั้งโบราณสถานโบราณวัตถุในกรณีที่บรรยากาศมีก๊าซพิษหรือสารพิษเจือปนน้ำไม่สะอาดไม่สามารถใช้บริโภคได้เพราะมีสิ่งแปลกปลอมขึ้นในรูปของสารพิษและเชื้อโรคสิ่งเหล่านี้ย่อมอยู่ในสิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ, (2536 : 25).

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2549). **กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย ปี 2006.** กรุงเทพมหานคร : กรมควบคุมมลพิษ.
- _____. (2536). **โครงการศึกษา รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดองค์การบริหารจัดการมูลฝอย.** กรุงเทพมหานคร : พอดคอนซัลแตนท์.
- _____. (2553). **รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2553.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2551). **คู่มือแนวทางการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยสำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (2536). **ศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องมีที่พัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- _____. (2542). **พระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม.** กรุงเทพมหานคร :กรมการศาสนา.
- _____. (2559). **พจนานุกรม ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสันติศึกษา (พระธรรมปิฎก ป.ปยุตโต).

www.edoffice.kku.ac.th/research/files/100765-0-2-Buddhism&Environment.doc.

www2.thaihealth.or.th/Content/12443-มลพิษทางเสียงกับการได้ยิน.html.

มจร